

Protagonistes ESCRITORA

Núria Bendicho

“Aquesta novel·la és un mirall fet miques”

Xevi Sala
BARCELONA

Núria Bendicho (Barcelona, 1995) ha escrit una primera novel·la, *Terres mortes* (Llibres Anagrama), que ha seduït crítica i públic. No va guanyar el premi, però el jurat en va aconsellar la publicació i el resultat demostra que va ser una bona recomanació.

Vostè ha escrit una novel·la esplèndida, de què la principal virtut és que resulta gairebé inclassificable. Hi ha una mort violenta en un entorn de desolació moral i paisatgística i, per tant, podria ser un thriller rural. També una novel·la realista, d'un realisme sòrdid, o un drama social. Com definiria vostè aquest món literari que ha creat?

Moltes gràcies! Com que era la meua primera novel·la, volia fer experiments. He intentat que cada capítol tingués quelcom diferent, o fos un homenatge a algun dels autors que admiro. El capítol del Pere, per exemple, va néixer amb la voluntat de ser un *western*, perquè és un gènere que em diverteix molt. El capítol de l'Enriqueta, en canvi, és un homenatge a Thomas Bernhard i totes les hores que el pobre va passar tancat als hospitals. El capítol del nen està inspirat en l'atmosfera existencial de *La mort i la primavera* de Rodoreda. Suposo que aquesta diversitat genera que sigui una obra difícil de classificar.

Admet influències de William Faulkner i de Víctor Català, entre moltes d'altres (en molts moments es refereix a La bèstia, com a l'Ànima a Solitud). El mateix títol remet a Terra baixa de Guimerà. I entre els autors preferits cita Ramón J. Sender. En el primer capítol, hi podem llegir influències de La família de Pascual Duarte, de Camilo José Cela, que amb una sola obra ja va inaugurar tot un gènere: el tremendisme.

És ben curiós, perquè molta gent em diu que *Terres mortes* els recorda *La família de Pascual Duarte* i és una obra que no he llegit. Imagino que ho diuen perquè l'obra comparteix moltes pinzellades amb la misèria del decadentisme català, un moviment que a mi m'apassiona: l'amenaçadora bogeria, la malaltia, la mort, la pobresa, les obsessions... Potser

hauria de llegir-la!

“Escriure és patir. Llegir és gaudir.” Són paraules seves. Cal dir les coses pel seu nom, sobretot de cara als aspirants a publicar que llegeixin l'entrevista. Aquesta és una feina tan gratificant com sacrificada.

Tinc amics escriptors que gaudeixen molt amb l'escriptura, però a mi em fa patir. He trigat quatre anys a escriure la novel·la i no ha estat un camí de roses. Les inseguretats pròpies de la joventut, el meu perfeccionisme exagerat i l'exigència que comporta qualsevol acte creatiu han contribuït a fer que el procés d'escriptura fos molt difícil.

“Escriure és imprimir els somnis” també són paraules seves. Sembla una defini-

La por és incompatible amb l'escriptura, sobretot amb una literatura com la meua, que és plena d'animalitat i bogeria

ció escaient, perquè publicar en català per a molts encara és només un somni. La literatura en el nostre idioma és ben exigent i el mercat, molt petit.

Em sento molt afortunada, perquè no m'ha costat aconseguir publicar *Terres mortes*. Tant bon punt vaig escriure l'última ratlla de la novel·la, vaig agafar el manuscrit i vaig dur-lo a l'editorial per presentar-lo al premi. Al cap d'uns mesos, van contactar amb mi. Me la volien publicar.

Fins ara, havia escrit només poesia. Entra en els seus plans publicar obra poètica, també?

Maí no he escrit poesia. He intentat escriure-la, que és ben diferent. No tinc fusta de poeta. Està constatat. De més jo veneta, havia provat de crear uns quants versos inspirats en la poesia de Vicente Aleixandre i de Manuel Altolaguirre, però el resultat no va ser l'esperable. I vaig desistir-ne.

Té por de la pressió que pot representar

fer una segona novel·la, després de la bona rebuda de públic i crítica que està tenint aquesta? Por a perdre la llibertat que ha tingut a l'hora de fer aquesta.

La por és incompatible amb l'escriptura. I, sobretot, incompatible amb una literatura com la meua, que és plena d'animalitat i bogeria. Encara no m'he posat a escriure de nou, però, quan arribi el moment, espero que la por no guanyi terreny. De moment no m'atemo.

Dues noves veus en la narrativa catalana, totes dues provinents de la poesia, i un missatge que coincideix. Pol Gausch: “La universitat és un espai de castració creativa.” Vostè mateixa: “Desconfio de qualsevol sistema educatiu que pressuposi que totes i tots necessitem una mateixa via educativa.” Té

La meua voluntat era indagar en un espai indeterminat i intemporal que em permetés crear amb molta llibertat

formació autodidacta; no va estudiar a la universitat.

Jo he sofert molt al llarg de la meua trajectòria acadèmica, perquè les institucions que he conegut són plenes d'una ideologia que no m'és afí. No és només que la universitat fomenti la competitivitat, sinó que és un espai que t'emmotlla segons el seu arbitri. És molt difícil intentar pensar per tu sol si t'expliquen com has de fer-ho. És aquest el principal motiu per què preferia formar-me jo sola a les biblioteques.

Ara que s'ha mostrat crítica amb el sistema educatiu, continuem amb frases seves. “Una escriptora ha de prendre partit polític.” Prengui'n, si us plau: com veu la Catalunya actual?

Em preocupa la situació política del moment. Fa uns dies, tretze estudiants van ser jutjats per haver participat en una manifestació que demanava la reducció del 30% de les taxes universitàries. La fiscalia els demanava vuit anys i mig de

presó i 11.000 euros de multa a cadascun d'ells. És indignant i terrible alhora. Va ser un judici polític, perquè aquestes persones eren a la banqueta per haver lluitat des de l'esquerra per intentar canviar les coses. És aquesta la Catalunya que volem construir?

Entrem a Terres mortes. Ha escrit una història dura, que comença amb l'escabrositat d'un assassinat brut i anònim i acaba en un hospici amb pudor de pixum. Tot això per explicar-nos les peripècies de la família Capdevila Planadell.

Tota la novel·la gira al voltant de l'assassinat d'en Joan. Qui l'ha matat? El suspens em serveix per mantenir atrapat el lector mentre es descabdellen les vides de tots els personatges. Tots són castigats per la soledat, tant si viuen al casallot com a Barcelona. La soledat és la mateixa a tot arreu.

Vostè té origen urbà, però descriu molt bé l'entorn rural. És que ha llegit molt o en té referències directes?

De petita, havia passat algunes temporades a Collsuspina, a prop de Vic, en un mas enorme erigit dalt d'una muntanya. És una terra d'estiu molt calorosa i hiverns força castigats per la boira. Aquestes condicions extremes em van servir d'inspiració. D'altra banda, les meves lectures predilectes estan ambientades en el món rural, així que era inevitable que jo acabés endinsant-m'hi també.

La novel·la passa en un lloc i una època indeterminats. Sabem, això sí, que es tracta d'un indret petit, arraconat, abans o després d'una guerra, que és “terra de caça i d'homes que venien d'altres homes que havien sorgit d'altres homes que sempre havien nascut aquí”. No ha considerat necessari concretar-los més, als lectors.

La meua voluntat era indagar en un espai indeterminat i intemporal que em permetés crear amb la major llibertat possible. No volia trobar-me sotmesa a l'exigència de la realitat. Els lectors l'han situada a llocs molt diferents. Alguns a les terres del Delta, d'altres als Pirineus. Fins i tot, algú m'ha expressat que se sentia a la província de Terol.

El paisatge hi té molt de pes, és com un element hostil: abelles que empenyen,

Núria Bendicho en una fotografia recent proporcionada per l'editorial Anagrama ■ ELENA MARTÍN

pedres que tallen, sol que crema...
La naturalesa sempre ha estat en pugna amb l'home. I continua estant-hi. L'estem eradicant. La quantitat ingent de brossa que llencem, la desforestació cada vegada més ferotge que existeix i l'ús de fertilitzants amb què enverinem els camps estan produint canvis irreversibles en el planeta. Els personatges de *Terres mortes* també lluiten contra la naturalesa, però en una terra on ella té les de guanyar.

És curiós. Hi ha una atmosfera de pobresa extrema, però a l'olla sempre bull alguna cosa: patates, mongetes, escudella...
L'escena de la família reunida al voltant de l'escudella ha cridat molt l'atenció. La meua pretensió era que darrere s'hi amagués el Sant Sopar: un seguit de gent

Veu al patiment femení i guspises de llum

—La violència parteix dels homes i les dones la pateixen i la toleren. “Per entendre els homes, només cal comparar el gruix de terra que porten sota les ungles”, escriu vostè.
—Un dia llegia *De la ciutat vella* de Vallmitjana, que és un llibre en què la violència contra la dona és molt present, i pensava en com era possible que tanta violència fos narrada amb tanta naturalitat, com si només s'hi pintés un paisatge. Vaig decidir que jo faria les coses diferent i donaria veu al patiment de la dona.
—Malgrat el to derrotista, hi ha guspises per a l'esperança.
—La poca llum de *Terres mortes* prové de personatges que es mantenen al marge de la societat: el nen, que és l'esguerrat, l'Esteve, que té diversitat funcional... Són individus que, per raons diverses, se salven de la depravació moral que empresona la resta d'individus de la contrada.

molt pròxima reunida al voltant d'un àpat que marcarà un abans i un després. I entremig: un traïdor amagat, l'assassí o assassina del pobre Joan.

Els seus personatges són supervivents d'ells mateixos, en una crisi permanent de paternitats i maternitats defectuoses. Però els fills tampoc són gens exemplars.

La novel·la ha de ser entesa com un mirall fet miques, esmicolat, on cada trosset reflecteixi un altre trosset. Les vides de *Terres mortes* són ànimes llutzerades i castigades per ferides que els altres els han infligit. Les relacions humanes els esculpeixen i les desgràcies es transmeten de pares a fills com en les tragèdies gregues.

El patriarcat és molt silenciós, fuma amb els germans, però només hi compeix el fum. Resumeix en poques paraules com era una generació, la dels nostres progenitors, que a casa parlaven poc.

Avui en dia, els homes tampoc s'impliquen gaire en els assumptes de família. Encara els queda molta feina per fer. Per desgràcia, les dones hem estat colonitzades de tal manera que posem l'home al centre de la nostra vida i, quan aquest ja s'ha cansat de nosaltres, el bescanviem pels fills. Com diu Marcela Lagarde, és l'eterna trampa de l'enamorament patriarcal.

La religió és un rerefons amenaçador. Hi ha una església, una processó, un capellà... però hi són com una llosa.

La llosa és la institució de l'Església, però no la religió. *Terres mortes* està impregnada de cristianisme. El Joan torna d'entre els morts per dur-nos un missatge, els homes neixen d'una terra que els convertirà en pols i la maldat és un personatge més que esquinça cada vida que troba.

Estilísticament, és una obra explicada a través de la mirada dels diferents components de la família, que parlen en primera persona.

La polifonia de veus m'ha permès qüestionar la realitat des de la filosofia. Veiem allò que ens mostren els sentits purament o la nostra observació ve guiada pel nostre marc teòric? Per exemple, l'Eulàlia necessita creure que la prostitució és el millor camí que pot emprendre una dona, perquè és el seu camí. Però on ella veu sexe a canvi de diners, el seu fill veu violació i violència.

Capítol a capítol, és va muntant el tren-caclosques fins descobrir qui va ser l'assassí. En un recurs molt eficaç, qui ho acaba explicant és el mateix mort. Va sortir a raig, aquesta estructura?

Abans de començar, ja sabia com acabaria, tenia una estructura preparada. Quan escull escriure una història de suspens, has de tenir ben lligada la trama per poder anar deixant pistes al lector des del principi, perquè el desenllaç no sigui un *Deus ex machina*, és a dir, un recurs sortit del no-res. ■